

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
ГЕОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ГЕОГРАФІЧНА НАУКА : ВИКЛИКИ, ПРОБЛЕМИ ТА ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції,
присвяченої пам'яті та 85-річчю з Дня народження
професора О. Г. Топчієва
(м. Одеса, 22 липня 2024 року)

Одеса
ОНУ
2024

УДК 910.1(06)

Г35

Редакційна колегія:

професор, д.ю.н., ректор ОНУ імені І. І. Мечникова **В. Труба**; професор, д.геогр.н., декан геолого-географічного факультету ОНУ імені І. І. Мечникова **В. Яворська**; професор, д.геогр.н., завідувач кафедри економічної та соціальної географії і туризму ОНУ імені І. І. Мечникова **В. Сич**; доцент, г.геогр.н., доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму ОНУ імені І. І. Мечникова **З. Приходько**; доцент, г.геогр.н., доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму ОНУ імені І. І. Мечникова **К. Коломієць**; ст. викладач кафедри економічної та соціальної географії і туризму ОНУ імені І. І. Мечникова **С. Куделіна**

Відповідальні редактори: В. Сич, К. Коломієць

*Рекомендовано до друку вченою радою геолого-географічного факультету
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.
Протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.*

Г35 **Географічна наука** : виклики, проблеми та інновації [Електронний ресурс] : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті та 85-річчю з Дня народження професора О. Г. Топчієва (м. Одеса, 22 липня 2024 р.) / відп. ред.: проф. В. Сич, доц. К. Коломієць. – Електронні текстові дані (1 файл : 1,8 МБ). – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2024. – 146 с.

ISBN 978-966-186-333-9

У збірнику подано матеріали про актуальні науково-практичні питання сучасної географічної науки. Тексти статей подано в авторській редакції, отже автори відповідальні за зміст статей, добір і точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів та осіб, які цікавляться сучасним станом, проблемами та інноваціями вітчизняної географічної науки і практики.

УДК 910.1(06)

ISBN 978-966-186-333-9

© Автори статей, 2024

© Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
Колектив кафедри економічної та соціальної географії і туризму ОДЕСЬКА СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНА НАУКОВА ШКОЛА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ О. Г. ТОПЧІЄВА	6
Бойко З.В., Горожанкіна Н.А., Должикова А.О. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СЕТ-ДЖЕТТІНГУ В УКРАЇНІ	12
Бондаренко О.О. ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНОГО ПОТЕПЛІННЯ КЛІМАТУ НА АГРАРНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ	16
Буяновська Л.Ю., Яворська В.В. МЕТОДИКА СУСПІЛЬНО- ГЕОГРАФІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕОДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ	21
Буяновський А.О., Куспляк І.С., Сичук О.С. ПРОБЛЕМИ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА КАДАСТРУ ЗЕМЕЛЬ В РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ ОДЕЩИНИ	25
Гетьманенко А.О. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ПРИРОДНОГО ЧИННИКА У ФОРМУВАННІ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ	30
Горб А.С. ДИТЯЧІ СПОРТИВНІ ТАБОРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	35
Домаранський А.О. ЦЕНТРАЛЬНА УКРАЇНА ЯК ІСТОРИКО- ГЕОГРАФІЧНИЙ РЕГІОН: АКТУАЛЬНІСТЬ ВИДІЛЕННЯ, ПРОСТОРОВІ МЕЖІ	40
Задворний С.І. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТУРИЗМУ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ.....	47
Кілінська К.Й., Сорока В.Ю. АКОМОДАЦІЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	52
Колотуха О.В., Дудник І.М. ОЛЕКСАНДР ТОПЧІЄВ : НАУКОВА СПАДЩИНА – НАУКОВА ШКОЛА.....	57
Куделіна С.Б. ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ДИТЯЧОГО ТУРИЗМУ	63
Кузишин А.В. ТЕРИТОРІАЛЬНА СТІЙКІСТЬ ТА ЕЛЕКТОРАЛЬНІ ПРОЦЕСИ ЯК УМОВА ПРОСТОРОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	67
Муркалов О.Б., Стоян О.О. КАРТОГРАФУВАННЯ КОНФЛІКТІВ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ВЕЛИКОГО АДЖАЛИЦЬКОГО ЛИМАНА	72
Ніколаєва О.І. КОНЦЕПЦІЯ МІЖГАЛУЗЕВОГО РЕКРЕАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ	76
Остра В.А. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У РЕГІОНАХ УКРАЇНИ	82

Палеха Ю.М., Маслоva М.О. ІДЕЇ ОЛЕКСАНДРА ТОПЧІЄВА У ПЛАНУВАННІ АКВАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ: ДОСВІД ДІПРОМІСТО	86
Позняк С.П. ПАМ'ЯТІ ВИДАТНОГО ВЧЕНОГО, НАУКОВЦЯ, ОРГАНІЗАТОРА НАУКИ ПРОФЕСОРА ОЛЕКСАНДРА ТОПЧІЄВА (СПОГАДИ ПРОФЕСОРА СТЕПАНА ПОЗНЯКА).....	90
Приходько З.В. ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПЛАН МІСТА ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ УРБАНІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ	94
Сич В.А., Яворська В.В., Коломієць К.В. МЕТОДОЛОГІЧНІ ТРУДНОЩІ ОЦІНКИ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	99
Сонько С.П. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ НАПРЯМКИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ГЕОГРАФІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	105
Цапенко М.О. ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД	112
Шаталін С.М., Солоденко Т.М. ВИЯВЛЕННЯ ЗАЛИШКОВИХ ГЕОЛОГІЧНИХ СТРУКТУР МОРФОМЕТРИЧНИМИ МЕТОДАМИ	117
Шашеро А.М. ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ЯК ЧИННИКА ПЛАНУВАННІ ТЕРИТОРІЙ	121
Шуйський Ю.Д., Вихованець Г.В., Світличний О.О., Стоян О.О., Муркалов О.Б., Пяткова А.В., Гижко Л.В., Зелененко О.Г., Орган Л.В. ПРОВІДНІ РЕЗУЛЬТАТИ ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИЧОРНОМОРСЬКОЇ НИЗОВИНИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ	125
Шуйський Ю.Д., Вихованець Г.В., Муркалов О.Б., Стоян О.О., Орган Л.В. ПРО МЕТОДИКУ ПРИБЕРЕЖНО-МОРСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА УЗБЕРЕЖЖЯХ НЕПРИПЛИВНИХ МОРІВ	131
Шуйський Ю.Д., Стоян О.О. ПОХОДЖЕННЯ ТИЛГУЛЬСЬКОГО ЛИМАНУ, СОЛОНІСТЬ ТА КАЛАМУТНІСТЬ ЙОГО ВОДИ	137

*Задворний С. І.
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна*

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТУРИЗМУ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Туризм і рекреація – це така специфічна сфера економічної діяльності, яка може принести суттєві фінансові надходження та сприяти зростанню спроможності територіальних громад. Особливо це стосується новоутворених та периферійних адміністративно-територіальних одиниць локального рівня, які володіють унікальним туристично-рекреаційним потенціалом. Але для цього, насамперед, повинна бути реалізована ціла низка заходів організаційно-управлінського змісту. Передусім, відповідно до зазначеного вище, має бути укомплектований персонал органу місцевого самоврядування. Окрім цього, слід відзначити, що туристична галузь громади має бути перспективною у середньо- та довгостроковій перспективі та пріоритетною у відповідності до її комплексної стратегії розвитку. Це визначається згідно впливу внутрішніх та зовнішніх факторів загалом, а також ринку туристичних послуг й специфіки даної туристичної дестинації зокрема. Не останню роль у даному питанні відіграє наявність кваліфікованих фахівців у сфері гостинності, аби заповнити кадрові вакансії у персоналі територіальної громади.

Тому, сьогодні у контексті формування дієвої державної політики у сфері туризму на місцевому (локальному) рівні важливого значення набуває проблематика кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування. Реформа децентралізації, яка у виборчому і територіальному форматах була завершена у 2020 році поставила перед новоутвореними територіальними спільнотами цілий ряд перспективних візій та водночас і проблемних викликів. Безперечно, що найкращі стартові можливості стосовно кадрового

забезпечення системи управління розвитком туризму були у міських і селищних громадах, які були центрами ліквідованих адміністративних районів. Так, у деяких громадах були сформовані цілі окремі відділи туризму, а у інших не було жодного провідного фахівця із цього напрямку, хоча на території громади зосереджені значні туристичні ресурси.

Тому, з огляду на це, особливо загострюється питання у професійних кадрах для забезпечення належного функціонування туристичного сектору громади та реалізації її перспектив розвитку у цьому напрямку. Як уже зазначалося, важливе значення відводиться комплектуванню персоналу. І тут ключовим елементом є рекрутинг (зовнішній або внутрішній). Власне рекрутинг, як процес пошуку та підбору потенційних людських ресурсів для заповнення вакантних позицій в організації базується на наступному: 1) добір кадрів є одним з процесів, який має вирішальне значення для правильного функціонування органу місцевого самоврядування; 2) від якості людських ресурсів залежить правильне виконання завдань, які стоять перед територіальною громадою; 3) висока кваліфікація, відповідна освіта та досвід фахівців формують у мешканців відчуття довіри [4].

Кадрова політика органів місцевого самоврядування загалом, та у частині туристично-рекреаційного напрямку повинна базуватися на принципі відкритості, а саме в частині прийняття на роботу фахівців високої кваліфікації на основі конкурсного добору. Це сприятиме органам місцевого самоврядування провадити конкурентну політику, зорієнтовану на швидкий розвиток [3, с.93].

Слід також відзначити, що неабияку роль відіграє професійна підготовка (підвищення кваліфікації) майбутніх фахівців у закладах освіти. Вона повинна бути актуальною, практикоорієнтованою, відповідати сучасним трендам туризмології та включати багато невід'ємних елементів. Зокрема А. Лук'янець зазначає, що сьогодні професійна підготовка туристичних кадрів повинна містити такі складові: пізнавальну, функціональну, діяльнісну, особистісну. Підвищення ефективності підготовки кадрів у сфері туризму в значній мірі

обумовлено взаємозв'язками з практичною діяльністю, технологічними процесами сучасної туристичної індустрії. Програми навчання та проектування навчальних матеріалів повинні враховувати особливості туристичного ринку, реагувати на його динаміку [2].

Безперечно, що кадровий склад системи управління туризмом у громаді повинен комплектуватися із випускників магістерських освітньо-професійних програм за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація». Тут особливо варто відзначити ті освітні програми, де посилена управлінська складова у розрізі теоретичного навчання (обов'язкові і вибіркові освітні компоненти: «Управління DESTINATIONAMI», «Інноваційні форми розвитку туризму», «Управління туристичним підприємством», «Управління проектами», «Антикризове управління», «Комунікативний менеджмент», «Управління персоналом» та ін.) та практичної підготовки («Управлінська (виробнича) практика» або «Науково-управлінська практика»). Окремо слід відзначити магістерські міждисциплінарні освітні програми, які дають особливі переваги випускнику на ринку праці, адже забезпечують його компетентностями 2-3 спеціальностей.

З огляду на перспективи розбудови структур органів місцевого самоврядування та пріоритетності туристичного напрямку нам видається оптимальною модель штатного складу працівників, яка включає наступне: а) щонайменше одна штатна одиниця у профільному відділі (структурному підрозділі) міської/ сільської/ селищної ради; б) щонайменше три штатні одиниці у туристично-інформаційному центрі (керівник, екскурсовод, технічний працівник). У процесі добору кадрів та у рамках розподілу функціональних (посадових) обов'язків важливу роль слід надати напряму інформаційно-комунікаційного супроводу туристичної діяльності (промоція, формування позивного іміджу, робота із цифровими технологіями тощо).

Проте сьогодні існує багато проблемних моментів, які негативно впливають на кадрове забезпечення органів місцевого самоврядування, а саме: низький рівень розвитку туризму у громаді; обмежена організаційна структура

та малий штат працівників; недостатня кількість перспективних кваліфікованих працівників; низька мотивація та невисока заробітна плата; відтік та плінність кадрів; депресивні соціально-економічні тенденції у громаді та ін.

Як свідчать дослідження, багато працівників звільняються з роботи не через низькі заробітки, а у зв'язку з неможливістю задовольнити потреби в самореалізації [3, с. 117]. Власне робота над розвитком туризму у громадах вимагає креативного підходу, що відкриває широкі можливості для особистої професійної самореалізації та зростання у культурно-пізнавальному форматі. Це, а також система заохочень та мотивація сприятиме популярності таких посад.

Сьогодні для створення сприятливих умов якісного кадрового забезпечення системи управління розвитком туризму у територіальних громадах необхідно здійснити наступне: окреслити стратегічні перспективи розвитку туризму і рекреації у громаді; належне фінансування програм розвитку туризму, активізація проєктної та грантової діяльності у цьому напрямку; створити можливості безперервного професійного вдосконалення та кар'єрна росту; забезпечити працівникам сприятливі умови праці; мотивувати та заохочувати персонал, працювати над соціально-психологічними та побутовими аспектами.

Отже, подальший розвиток комплексної системи управління розвитком туризму у територіальних громадах вимагає ґрунтовних підходів стосовно його кадрового складу. Успішна кадрова політика громад стане основою ефективного розвитку туризму на базовому, субрегіональному та регіональному рівнях.

Список використаних джерел: 1. Задворний С. Управління розвитком туризму в локальних спільнотах (досвід територіальних громад Хмельницької області). Економіка та суспільство. 2022. №46. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2017/1946>. 2. Лук'янець А. Підготовка туристичних кадрів. Економіка та суспільство. 2021. №25. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/259>. 3. Мальська М. П., Бордун О. Ю., Жук І. З. Управління персоналом у туризмі: теорія та практика. Навч. посіб.

К.: Центр учбової літератури, 2021. 234 с. 4. Посібник з основ управління людськими ресурсами для територіальних громад. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/767/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_HR.pdf. 5. Чайка А. В. Кадрове забезпечення органів місцевого самоврядування як складова формування спроможних територіальних громад. Інноваційний розвиток і підвищення рівня спроможності об'єднаних територіальних громад: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, (м. Дніпро, 30 жовт. – 29 лист. 2019 р.). Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 317-319.

Наукове видання

**ГЕОГРАФІЧНА НАУКА :
ВИКЛИКИ, ПРОБЛЕМИ ТА ІННОВАЦІЇ**

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції,
присвяченої пам'яті та 85-річчю з Дня народження
професора О. Г. Топчієва
(м. Одеса, 22 липня 2024 року)

*Електронне видання мережевого використання
В авторській редакції*

Затвердж. авт. 28.11.2024. Шрифт Times New Roman
Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним
забезпеченням для читання файлів формату PDF.
Обсяг 1,8 МБ. Зам. № 2885.

Видавець і виготовлювач :

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
вул. Університетська, 12, м. Одеса, 65082, Україна
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4215 від 22.11.2011 р.
Тел.: (048) 723 28 39, E-mail:druk@onu.edu.ua